

SOĞUK SAVAŞ SONRASI TÜRK DIŞ POLİTİKASINDA KAMU DİPLOMASİSİNİN ROLÜ VE ETKİSİ

 Mertcan YAŞAR^a

 Merve Suna ÖZEL ÖZCAN^b

Özet

Kamu diplomasisi, bir ülkenin yurtdışındaki çıkarlarını ilerletmek için iletişim ve kültürel alışverişi içeren modern uluslararası ilişkilerin çok önemli bir yönüdür. Ayrıca kamu diplomasisi, yumuşak güç kavramıyla da ele alınabilir. Yumuşak gücün uluslararası ilişkiler üzerindeki etkisi önemlidir. Yumuşak gücü yüksek olan ülkeler, bu gücü etkilerini artırmak ve dış politika hedeflerine destek sağlamak için kullanabilirler. Yumuşak güç, aynı zamanda bir ülkenin kültürel ve politik değerlerini destekleyebilir ve diğer ülkelerle ortak çıkarlar ve değerler temelinde ilişkiler kurulmasına yardımcı olabilir. Uluslararası alanda değişen güç algıları ile önem kazanan kamu diplomasisi yaklaşımı ile devletler dış politikalarında bu alana önem vermeye başlamıştır. Çalışma kapsamında örnek olay incelememiz olan Türkiye'nin de bu ekseninde takip ettiği kamu diplomasisinin gücü dikkat çekicidir. Tarihsel bir kültürel mirasa ve stratejik konuma sahip yükselen bir güç olarak Türkiye, son yıllarda kamu diplomasisi girişimlerine ağırlık vermiştir. Bu makale, Türkiye'nin kamu diplomasisi çabalarını araştırmakta, imajını ve çıkarlarını dünyaya tanıtmadaki başarılarını ve zorluklarını incelemektedir. Çalışma kapsamında Türkiye'nin kamu diplomasisi yaklaşımı Soğuk Savaş sonrası dönem kapsamında ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: Türkiye, Kamu diplomasisi, Yumuşak güç, Soğuk Savaş sonrası.

THE ROLE AND THE IMPACT OF PUBLIC DIPLOMACY IN TURKISH FOREIGN POLICY IN THE POST-COLD WAR ERA

Abstract

Public diplomacy is a crucial aspect of modern international relations that includes communication and cultural exchange to advance a country's interests abroad. Furthermore, the utilization of soft power can effectively manage public diplomacy. The impact of soft power on international relations is significant. Countries with high soft power can use it to increase their influence and provide support for their foreign policy goals. Soft power can also support a country's cultural and political values and help build relationships with other countries based on shared interests and values. With the public diplomacy approach, which gained importance with the changing perceptions of power in the international arena, states began to give importance

^a Yük. Lis. Öğr., Kırıkkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, mrcnysr13@gmail.com

^b Doç. Dr., Kırıkkale Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Uluslararası İlişkiler, mervesuna@yahoo.com

Makale Geliş Tarihi: 16.05.2023, Makale Kabul Tarihi: 21.06.2023

to this field in their foreign policies. The power of public diplomacy, which Turkey, which is our case study within the scope of the study, also follows on this axis, is remarkable. Turkey has recently focused on public diplomacy initiatives as a rising power with a historical, cultural heritage and strategic location. This study explores Turkey's public diplomacy efforts, examining its successes and difficulties in promoting its image and interests to the world. Within the scope of the paper, Turkey's public diplomacy approach will be discussed within the post-Cold War period.

Keywords: Türkiye, Public diplomacy, Soft power, post-Cold War.

Giriş

Karşılıklı etkileşim ve ilişkilerin yürütülmesinde aktörlerin tutum ve davranışları önemlidir. Uluslararası ilişkiler alanında var olan teorik yaklaşımlardan ayrı bir bağlamda diplomasi, bu konuda önemli bir yere ve güce sahiptir. Diplomasi tarihsel olarak Eski Yunan'a kadar uzanan bir geçmişe sahip olmakla birlikte modern anlamda ulus devlet yapısının ortaya çıkışı ve uluslararası sistemin değişimi ile kavramın yapısı ve işlevi de aynı şekilde güncellenmiştir. 1648 Westphalia ile birlikte uluslararası sistemin egemen eşit antiteler olarak devletleri merkeze alması ile diplomasi de rolü değişmiştir. Diplomasi tarihsel rolü, devletler arası ilişkilerin ilerletilmesinde önemli bir çerçeve sunmasıdır. Aynı zamanda, uluslararası sistemde aktör tanımlamaları ve yeni aktörlerin varlığı ile farklı bir şekilde devletlere alternatif sunacak alanlar yaratması mümkün hale gelmiştir. Nitekim realizmin en temel isimlerinden birisi olarak ele alınan, Thucydides'in MÖ 460-404 yılları arasında yaşanan Peloponnes Savaşından bu yana geçen 2500 yıllık sürede yaşanan kesimler, güçlü ve güçsüz taraflar olarak hegemonya yaklaşım ve güçleri ekseninde yorumlanmıştır. Bu açıdan güç kavramı temel bir itici unsurdur (Thucydides, 1950). Realizmin temeli olan güç, kent devletler arasında günümüzde de elde edilmesi istenen ve hegemonya bağlamında üstünlük arayışının önemli bir aracıdır ki bu durum tarihsel bir devamlılık içinde oluşmuştur. Uluslararası ilişkiler alanında güç, devletler arası ilişkilerin belirleyici özelliklerindedir. Güç konusu yüzyıllardır sistemin en temel ögesi olarak büyük güç geçişlerinin ve değişimlerinin yaşanmasını sağlamıştır. Uluslararası ilişkiler teorileri bağlamında realizmin kaynaklarından olan Peloponnes Savaşları düşünüldüğünde hegemonyanın varlığı ve gücün sistemi şekillendiren doğası Thucydides tarafından da en somut hali ile ortaya konmuştur. Bu açıdan yaşanan savaşlar geçmişte olduğu gibi bugün de sistemin güç odaklı çatışmasının bir sonucu olmuştur. Bu kapsamda diplomasi geçmiş dönemlerde kullanımın yorumu da var olan reelpolitik ekseninde düşünülmelidir.

Çalışmanın temel kavramsal çerçevesini oluşturan kamu diplomasi bağlamında inceleme yapıldığında, kavramın ana köken olarak Eski Yunan'a uzanan geçmişi görülmektedir. Alt başlıklarda ele alınacağı gibi diplomasi, temel olarak devlet-devlet ilişkilerindeki iletişimle alakalı olarak doğmuştur. Kavram yüzyıllar boyunca var olan bir kurumun zaman içinde değişen yapısını da bizlere sunmaktadır. Bu bağlamda tarihsel yönden ve uygulama açısından temel ana ilkelerinde köklü değişikliklerin süreklilik hikâyesi mevcuttur. Diplomasi, ilk zamanlarda hanedana bağlı yapısına rağmen egemenlik ihtiyaçlarını karşılamak için ortaya çıkmıştır. Bu yapıdan çok taraflı diplomatik yapıya geçiş ancak 19.

yüzyılda profesyonel hale gelmiştir. Sembolik anlamda çok taraflı diplomasinin kökenleri daimi hükümetler arası örgütlerin gelişim göstermesiyle 19. Yüzyıla dayansa da, II. Dünya Savaşı'ndan sonra ABD önderliğinde diplomatik ilişkilerin çok taraflılık esasına teşvik edilmesi sürecin temelini atıldığı dönem olmuştur. I. Dünya Savaşı sonrasında gizli diplomasiye yönelik yoğun kitlesel tepkileri atlatan diplomasi kurumu, iletişim olanaklarındaki gelişim, uluslararası alandaki aktör ve çeşitlerinin artışı, ideolojik rekabet ve propagandanın oluşturduğu gerilimler ile üzerinde büyük bir baskı hissetmiştir (Buzan, 2015, s. 149).

Çalışma, Türkiye'nin Soğuk Savaş sonrası dönemdeki kamu diplomasisini örnek olay incelemesi yoluyla ele almaktadır. Bu amaçla, öncelikle var olan literatür taraması yapılmış ve Türkiye'nin bu dönemde kamu diplomasisi alanında kullandığı araçlar ve politikalar sistematik bir şekilde incelenerek nitel yaklaşım ekseninde yorumlanarak analiz edilmiştir. Bu çalışma, Türkiye'nin kamu diplomasisi stratejileri ve uygulamalarının kapsamlı bir incelemesini sunmayı amaçlamaktadır. Bu kapsamda çalışmanın alan yazında var olan kamu diplomasisini ele alırken dünyada var olan küresel güç örneklerine de atıf yaparak konuyu ele alması karşılaştırma yapabilme ve örneklemeleri okuyabilme açısından önemlidir. Bu çalışma, ilk aşamada kavramsal bir çerçeve sunma ve bunun uluslararası alanda var olan örneklerini ortaya koymaya odaklanacaktır. Akabinde çalışma kapsamında Türkiye'nin dış politikasına uyguladığı ve stratejik olarak takip ettiği yumuşak güç alanı olan kamu diplomasisine odaklanılacaktır. Bu kapsamda çalışmanın metodolojisi kavramsal çerçevelerin tanımlanması ile açıklayıcı bir nitelik odaklıdır. Çalışmanın örnek incelemesi Türkiye olması bağlamında sınırlılığı da Soğuk Savaş sonrası süreçtir ki bu inceleme ile uygulamalarının ve araçların etkisi ortaya konacaktır.

A. KAVRAMSAL ÇERÇERVE: KAMU DİPLOMASİSİ, YENİ KAMU DİPLOMASİSİ VE ETKİLERİNİ ANLAMAK

Kamu diplomasisi kavramını incelerken kavramın temelleri ve tarihsel süreç içinde yaşanan gelişimine de odaklanmak önemlidir. Kavramın değişen doğası ya da genişleyen alt yapısı özellikle uluslararası ilişkiler alanının ortaya çıkması ve teorik gelişimlerin bu kavramı yorumlaması ile ontolojik ve epistemolojik anlamda yeniden düşünülmelidir. Kavramın kökeni eski Yunan'a dayanmaktadır. Resmî belgeleri katlama biçimine verilen isim "Diploma" sözcüğünden doğmuştur. Sözcük, "ikiye katlamak" anlamına gelmektedir. Kelime zaman içerisinde çeşitli anlam değişikliklerine uğramıştır. Başlangıçta, hükümdarlar ya da prensler tarafından hamiline ayrıcalık verecek belge anlamına gelmekteyken, sonrasında uluslararası ilişkiler içerisinde yer edinmiştir. 18. yüzyılda Fransızca "diplomate" terimi ise, devlet adına müzakere eden kişi için kullanılmaya başlamıştır (Çetin, 2022, s. 237). Kavramı "belgeleri inceleme bilimi" dışında kullanan ilk isim 1796 yılında Edmund Burke olmuştur. Burke kavramı, "Uluslararası İlişkileri Yürütme Sanatı" olarak kullanmıştır. Bunun yanı sıra, "Diplomatik Kurul" kavramını da ortaya atarak burada görev alan kişilere diplomat demiştir (Kodaman & Akçay, 2010, s. 76). 20. yüzyılın ikinci yarısından günümüze diplomasi kavramı çok hızlı bir gelişim süreci geçirmiştir. Parag Khanna göre, diplomasi kavramı artık devletler arasında yalnızca sert dans değildir. Renkli koalisyonların caz dansı olarak gördüğü

diplomasi içerisinde kamu diplomasisi bu uygulamaların kalbinde yer almaktadır (Khanna, 2011, s. 22).

Bu kapsamda diplomasi kavramının tarihsel gelişimi esasında güç ve devletlerarasındaki ilişkinin boyutuna dair de bir çerçeve sunar. Ancak diplomasi kavramının güç ile ilişkili yönü unutulmamalıdır. Edward Carr, uluslararası alanda siyasi gücü, askeri, ekonomik ve kanaat oluşturma şeklinde 3 ana başlık altında ele almıştır (Carr, 2010, s. 152). Robert Keohane ve Joseph Nye göre, güç realistler için dünya üzerindeki en önemli kaynaktır. Ülkelerin kendi kaynaklarına dayanmasını ve maliyeti ne olursa olsun sistemdeki göreceli konumlarını muhafaza etmesini söyler (Keohane & Nye, 2015, s. 82,83). Haluk Özdemir'e göre ise, güce yönelik araştırmaların ortak noktası kavramı dolaylı ya da doğrudan, gözlemlenemeyen ya da gözlemlenebilir yöntemler vasıtasıyla mutlak bir şekilde başka bir aktör üzerinde kullanılan bir araç olarak görmesidir. Güce aktör odaklı bakıldığı zaman iki farklı durum karşımıza çıkmaktadır. Bunlar: Bir şeyi gerçekleştirebilme yeteneği ya da kapasitesi olarak ("power to") güç ve başka birisi üzerinde kontrol sağlanması olarak ("power over") güçtür (Özdemir, 2008, s. 124).

Joseph Nye'a göre, klasik güç, büyük güçlerin imtihanı olarak savaş gücüydü. Savaş, uluslararası alanda devletlerin kartlarını oynadığı ve göreceli güç tahminlerini kanıtladığı mutlak bir oyundur. Fakat Nye, geçen zamanla beraber teknolojinin geliştiğini, güç kaynaklarının değiştiğini ve klasik yargı olan askeri güçten uzaklaşıldığını söylemiştir (Nye, 2006). Şüphesiz gücün söz konusu bu değişimi doğrultusunda "Yumuşak Güç" kavramı çok değerli bir konuma gelmiştir. Kavram ilk kez Nye tarafından 1990 yılında yayımladığı "Bound To Lead: The Changing Nature Of American Power" (Nye, 1990) adlı eserinde kullanılmıştır. Nye, bir ülkenin karşı tarafa istediklerini yaptırmaya ikna etmesi halinde havuç-sopa denklemi (ödül-ceza) olmadan da istenilen sonuçların elde edilebileceğini söyler. Nye'a göre, bir ülke, değerlerine hayran olan, kendisini örnek alan ve refah seviyesine özenen taraftar ülkeler oluşturabildiğinde ve bu ülkeler kendisini takip etmek istediğinde dünya siyasetinde istediği sonuçları elde edebilir (Nye, 2005, s. 24,25).

Yumuşak güç, bir ülkenin kendi kültüründe karşılık bulan değerlerinden, ülke içinde uyguladığı politikalar sonucu sergilediği örneklerinden ve öteki aktörlerle ilişkilerini sürdürme biçiminden ortaya çıkar. Nye, bir devletin yumuşak gücünün kültür, siyasi değerler ve dış politikadan oluştuğunu söyler (Nye, 2005, s. 29,32). Nitekim güce dair farklı yaklaşımların ve araçsallaştırmaların ortaya çıkışı bir noktadan sonra yumuşak güç ve sert güç ayrımlarını karşımıza çıkarmıştır. Bu durumda, sadece etkiden daha fazlası olduğu ve kültürel değerler ile politikaların devamlılığının söz konusu olması önemlidir. Burada yumuşak güç kaynakları, anketler veya odak grupları aracılığıyla ölçülebilir, ancak bu çekimin istenen politika sonuçlarını üretip üretmediği duruma göre değerlendirilmelidir. Kamu diplomasisi, hükümetler tarafından bu potansiyel kaynaklara dayalı olarak iletişim kurmak ve diğer ülke halklarını çekmek için kullanılan bir araçtır, ancak içerik çekici değilse, kamu diplomasisi yumuşak güç üretmez (Nye, 2008).

Tablo 1. Yumuşak ve Sert Güç Karşılaştırması

Sert Güç	Yumuşak Güç
Zorla veya teşvikle başkalarının konumunu değiştirme yeteneği	Tercihleri çekicim gücüne göre şekillendirme yeteneği
Askeri ve ekonomik güç	Kültürel güç
Zorlama, zorlama	İşbirliği, etki
Mutlak	Koşullara dayalı
Somut, ölçülmesi kolay, belli bir dereceye kadar öngörülebilir	Soyut, ölçülmesi zor, tahmin edilemez
Belirtilmiş Sahiplik	Belirtilmemiş, birden fazla kaynak
Devlet veya kuruluşlar tarafından kontrol edilir	Çoğunlukla devlet dışı aktörler, kontrol edilemeyen
Dış, eylem, zorlama	İç, tepki/ Etkileme, çekim
Doğrudan, kısa vadeli Ani etki	Dolaylı, uzun vadeli, Zamana yayılan etki
Dış politikada tezahür eder	Ulusun markalaşması yoluyla iletilir

Kaynak: (Fan, 2008: 151).

Bu tanımlamalardan hareket ile Nye (2008)'ın yalnızca kamu diplomasisine başvurmanın yumuşak güç oluşturmak için yeterli olmadığını söylemesi önemlidir. Bir ülkenin çekim gücü elbette, kültürünün, değerlerinin ve politikalarının içeriğine bağlıdır. Tablo 1 'de yer aldığı şekli ile yumuşak ve sert güç ayrımında da bu net olarak görülmektedir. Sert gücün mutlak ve doğrudan etkisi karşısında yumuşak güç uzun vadeli ve dolaylı bir etki sunar. İşte bu noktada kamu üzerinde yaratılacak olan etki önem arz eder. Eğer bunlar yabancı kamuoyuna çekici gelmiyorsa, kamu diplomasisi çabaları yumuşak gücün oluşturulmasında etkili olmayacaktır.

Öte yandan yumuşak gücün uluslararası alanda artan önemiyle paralel olarak kamu diplomasisi uygulamaları önem kazanmıştır. Muharrem Ekşi'ye göre, kamu diplomasisi, yumuşak güç, diplomasi, kamuoyu ve sivil toplum bileşenlerinden oluşur. Ekşi, kamu diplomasisini; "yumuşak güce dayanan sivil toplum temelli, kamuoyu odaklı yeni diplomasi sanatı" (Ekşi, 2018, s. 24) olarak tanımlamıştır ve yumuşak güç ile kamu diplomasisi arasındaki ilişkiye ortaya koymuştur. Jan Melissen'e göre, kamu diplomasisi toplumlara açılan bir pencere ve çıkış kapısıdır. Kamu diplomasisi hem bir dış politika mücadelesi hem de ulusal bir meydan okumadır. Ülke dışındaki birey, ulus ve kuruluşlar üzerinde kendi ülkesi hakkında olumlu etkileşim ve algı yaratma çabasıdır. Melissen'e göre, kamu diplomasisi yumuşak gücün araçsallaştırılmasıdır (Melissen, 2005a). Peter Krause ve Stephen Van Evera göre ise, kamu diplomasisi, yabancı halkları anlamak, bilgilendirmek ve etkilemek odaklıdır. Vatandaşlar, kurumlar ve yurtdışındaki meslektaşlar arasındaki diyalogu artırmayı hedefler. Hükümetten halka doğru bir ağın yanı sıra, kişiden kişiye iletişimi de içerisinde barındırır (Krause & Evera, 2009, s. 5).

Diğer taraftan Nancy Snow, geleneksel kamu diplomasisi ve yeni kamu diplomasisi arasında bir ayrıma gitmiştir. Snow'a göre, geleneksel kamu diplomasi hükümetten-hükümete iken, yeni kamu diplomasisi hükümetten- küresel halklara doğrudur. Küresel halklarla konuşulan, bilgilendirilen ve etkileyen bir tarz barındırır. Snow'a göre, yeni kamu diplomasisi, ulusal hedeflerin ve yabancı politikaların desteklenmesiyle de ilgilenen bir diplomasi türüdür (Snow, 2014). Geleneksel kamu diplomasisinde öncelikli amaç, politikaları hedef kitleye dayatmak ve ikna etmektir. Bu yaklaşım türü içerisinde maruz bırakmayı, dayatmayı, dolaylı baskıyı barındırır. Bu yaklaşım, iletişimin ve kamuoyunun günümüzdeki kadar etkili olmadığı Soğuk Savaş döneminin geleneksel kamu diplomasisi yapısına aittir. Bu yaklaşımın 21. yüzyılda yer edinmesi imkânsızdır (Özkan, t.y, s. 6). Cull, yeni kamu diplomasisinin 7 maddeye sahip olduğundan bahsetmektedir. Bunlar: i) STK'ların, geleneksel aktörlerin yerine uluslararası alanda öne çıkması; ii) Aktörlerin farklı halklarla iletişim kurmak için kullandığı araçların modern, eş zamanlı ve küresel teknoloji (internet), odaklı olması; iii) Yeni iletişim teknolojilerinin yurt içi ve dışı haberleşme alanlarını birbirine entegre etmesi; iv) Klasik propaganda kavramının yerini alan kamu diplomasisinin, pazarlama, ulus markalaşması ve ağ iletişim teknolojilerinden yararlanması; v) Yeni kamu diplomasisinin terminolojisi içerisinde prestij ve uluslararası imaj kavramlarının, yumuşak güç ve markalaşma üzerinde konuşmaya olanak sağlaması; vi) Yeni kamu diplomasisinin aktörden insana işleyen Soğuk Savaş dönemi iletişiminden ayrılması ve uluslararası aktörlerle karşılıklı olarak modernleşme çabası içerisinde insandan insana bir iletişim türü getirmesi; ve vii) Yukarıdan aşağıya doğru işleyen eski mesajlaşma yapısının gölgede kalması ve temel odağın ilişki kurmak olması (Cull, 2009, s. 13). Bu bağlamda devletler arasında çok boyutlu bağlantıların söz konusu olduğu yeni küresel ortamda diplomatlar uluslararası ilişkilerin merkezi alanındaki pozisyonlarını kaybetmişlerdir. Bunun yanı sıra, kendilerinden olmayan yabancı halkla temaslar söz konusu olduğunda diğer ülkelerin resmi temsilcileri ile aynı derecede güvenilirlikten yararlanmaları pek mümkün değildir (Melissen, 2005a). Nicholas Cull'a göre, klasik diplomasi, uluslararası bir aktörün, uluslararası çevreyi yönetmek için tasarladığı savaştan daha elverişli mekanizmalardır. Günümüz diplomasisinde devlet, çok uluslu şirket, STK, uluslararası örgüt, terör örgütü veya dünya sahnesindeki başka bir oyuncu aktör olabilir. Eski dönemlerde diplomasi, uluslararası aktörlerin aralarındaki etkileşimden doğan uluslararası çevreyi yönetme girişimidir. Günümüz diplomasisinde yer edinen kamu diplomasisi ise, uluslararası bir aktör ve yabancı bir halk arasındaki etkileşimden doğan uluslararası çevreyi yönetme girişimidir (Cull, 2009, s. 12).

21. yüzyılın sonlarından itibaren kamu diplomasisi Avrupa özelinde ekonomik, sosyal ve politik alanlarda çok değişim göstermiştir. Kamu diplomasisi, farklı toplumlarda daha geniş görüşlere etki etmeyi amaçlamıştır. Özellikle 11 Eylül 2001'in ardından normatif çağrılarla beraber "yeni bir kamu diplomasisi", transatlantik coğrafyanın büyük ülkelerinden ileriye dönük bir analiz olarak yükselmiştir. Fakat bu süreçte bir ikilem oluşmuştur ki bu durum, teröre karşı mücadele başlığı altında ABD diplomasisinin ve kamu diplomasisinin ulusal güvenlik çapında dramatize edildiği yönündedir. Nitekim kamu diplomasisini sadece yabancı halklarla tek taraflı iletişim tipi ve

yabancı basınla temaslar olarak gören, elçiliklerin yerinin azaltıldığı bir karakter yapısı olarak algılayan mevcut hükümet uygulamaları eleştirilmiştir. Bu bağlamda akademik çevre, tarih, siyaset, iletişim ve halkla ilişkiler ile yakın temasta olan kamu diplomasisini, yeni nesil kamu diplomasisi çerçevesinde değiştirmeyi tavsiye ederken, yabancı halklarla temasın sadece diplomatik düzeyde olamayacağını söyleyerek yeni diplomatik angajmanlar önermişlerdir (Melissen, 2011, s. 9). Bu açıdan Melissen'e göre, elçilikler tarafından yönetilen kamu diplomasisi, her daim yerel şart ve koşullara göre tasarlanmıştır. Çünkü yabancı toplumlarla etkileşime girme noktasında bir konu bir yerde olumlu iken, diğer yerde aynı konu olumsuz olabilir. Yeni kamu diplomasisi, yeni literatür ve ilişkiler noktasında iki yönlü bir yol biçimidir. Yani, tek taraflı bir mesajlaşma formülü yerine, karşılıklı diyalog formülüdür (Melissen, 2005a). Benzer şekilde, yeni kamu diplomasisini, geleneksel diplomasiye ayıran anahtar kelimeler "katılım", "diyalog" ve "karşılıklılık" tır. İlişki kurmayı amaçlayan yeni kamu diplomasisi, geleneksel tarzdaki gibi haber ya da kriz yönetimi değildir. Yeni kamu diplomasisinin varsayımı, dağın sadece tek tarafında geniş bir grup insan olmadığı, her iki tarafında da geniş bir insan grubu olduğudur. Geleneksel kamu diplomasisi, yabancı halklarla iletişim kurmak noktasında iç kamu yapısını görmezden gelmekteydi. Fakat yeni kamu diplomasisi, yabancı halklara ulaşmak doğrultusunda kendi toplumu aracılığıyla çalışmalar yapmaktadır (Melissen, 2006).

Nitekim son noktada kamu diplomasisinin 21. yüzyılda nasıl değiştiğini anlamak, devletler arası ilişkilerinde yapısını anlamak açısından önemlidir. Burada özellikle 11 Eylül saldırıları sonrasında ABD'nin teröre karşı mücadelesinin nasıl bir ikilem yarattığı ve bu ekseninde yeni kamu diplomasisinin, klasik ABD uygulamalarına tepki olarak ortaya çıkması ve yabancı halklarla iletişimde sadece diplomatik düzeyde kalmayıp, karşılıklı diyalog ve dinleme sürecini de içerdiği görülmektedir. Var olan uluslararası ilişkiler alanının değişime ve mobilizasyona açık yapısı içinde gücün bu şekilde değişen tanımları ortaya yeni kamu diplomasisini çıkarmıştır. Bu durum, kamu diplomasisinin yerel şart ve koşullar ekseninde tasarlanan ve elçilikler tarafından yönetilen bir yönünü de ortaya koymuştur. Bu açıdan kamu diplomasisinin uluslararası örnekler ile incelenmesi bize konu hakkında daha somut ve etki alanları kapsamları/sınırları açısından daha net bir tablo sunacaktır.

B. KAMU DİPLOMASİSİNE DAİR ULUSLARARASI ÖRNEKLER

Bir üst başlıkta da belirtildiği gibi yumuşak güç devletler arası ilişkilerin daha çok kültür ve diplomatik unsurlar ağırlıklı bir alanıdır. Bu açıdan Nye (2008), yumuşak gücün sadece ikna veya etkilemekle ilgili olmadığını, aynı zamanda cazibeyle de ilgili olduğunu vurgular. Buradaki temel durum bir ülkenin oluşturacağı bu cazibenin; kültürü (müzik, film ve edebiyat gibi şeyler dâhil), siyasi değerleri ve kurumları (demokrasi ve insan hakları gibi) ile dış politikaları (barışı veya iklim değişikliği gibi küresel sorunların ele alınması) konularına bağlı olmasıdır. Bu durum ile bağlantılı olarak ise Nye, yumuşak güç oluşturmada kamu diplomasisini "uluslararası bir aktörün (genellikle bir hükümetin), kendi ulusal çıkarlarını ve değerlerini geliştirmek için yabancı halkları ve seçkinleri

dâhil etme, bilgilendirme ve etkilemeye çalıştığı süreç" olarak tanımlamaktadır. Bu durum ise kültürel değişim programları, halka açık konuşmalar ve medyaya erişim gibi şeyleri içerebilmektedir (Nye, 2008, s. 95). Bu doğrultuda, bu başlıkta küresel alanda örneklere yer verilerek konunun daha somut şekilde zihnimize karşılık bulması hedeflenmiştir. Böylece Türk Dış politikasında öne çıkan kamu diplomasisi unsurları ile karşılaştırma yapabilmek adına da önemi bir çerçeve sunacaktır.

Kamu diplomasisinin ortaya çıkması ve uygulanması noktasında ABD'nin payı büyüktür. 1930'lu yılların sonunda Franklin Roosevelt hükümeti, ABD'nin güvenliğini sağlamanın yolunun diğer devletlerdeki insanlarla konuşmak ve desteğini kazanmaktan geçtiğini görmüştür. Bu doğrultuda, 1938 yılında Dışişleri Bakanlığı bünyesinde bir "Kültürel İlişkiler Bölümü" kurulmuş ve iki yılın ardından Latin Amerika'da yer alan ve Amerikan kültürünü aktif biçimde tanıtan Nelson Rockefeller yönetimindeki "Amerikalılar Arası İlişkiler Ofisi" oluşturulmuştur (Nye, 2004, s. 101). 1953 yılında Başkan Eisenhower, Soğuk Savaş dinamikleri içerisinde "Amerika Birleşik Devletleri Bilgi Ajansı" (USIA) kurmuştur. USIA'nın misyonu, ülkenin çıkarları doğrultusunda yabancı halkları anlamak, bilgilendirmek, etkilemektir. Aynı zamanda, Amerikalılar ile ABD kurumları arasındaki etkileşimi artırmak ve ABD'li akademisyenlerin yurtdışındaki meslektaşları ile aralarındaki diyalogu genişletmektir. (Bknz. Snyder, 1995). Kurum, Amerikan politikalarını farklı kültürlerle ve halklara inandırıp anlamlı getirmeye çalışmış, ABD'nin politikaları ve bu politikaları etkileyen kişiler, değerler ve kurumlar hakkında bilgi vermeyi amaçlamıştır. Aynı zamanda kurum, Amerikan vatandaşlarına ve kurumlarına uluslararası alana katılım noktasında yardımcı olmayı hedeflemiştir (Chodkowski, 2012, s. 2).

Paul Viotti ve Mark Kauppi göre, Amerikan yumuşak gücü küresel etkinliğini kanıtlayarak, uluslararası sistemde etkin olmuştur. Amerikan filmi, müziği, modası, siyasi idealleri ve eğitim olanakları da ülkenin kültürel cazibesini artırarak öteki aktörleri etkilemiştir (Viotti & Kauppi, 2014, s. 207). Jaime Wu'ya göre, ABD, örneğin yumuşak güç için film üretirken kaç devletin bu filmleri izlemek için hevesli olduğuyla ilgilenmektedir. Bu kapsamda, ABD'yi ziyaret etmek, ülkede okumak ve aileleriyle birlikte taşınmak istenilmesine odaklanıldığı görülmektedir (Wu, 2018). ABD'nin küresel kamu diplomasisi uygulamalarında eğitim ve kültürel etkileşimin yapı taşı olan "Fulbright Programı" önemli bir yere sahiptir. 160'tan fazla ülkede öğrenciler ve akademisyenler için çalışma, öğretme, araştırma, fikir alışverişinde bulunma ve karşılıklı diyalog kurma fırsatı sağlayan program, bünyesinde yöneticiler, araştırmacılar, sanatçılar ve alanında profesyonel kişileri de barındırmaktadır. İnsanlar arasında bağlantıyı kurmayı, becerileri geliştirmeyi, uluslararası değerler yaratmayı ve deneyimleri paylaşmayı hedefleyen Fulbright, her yıl 1.700'den fazla burs olanağı, 800 ABD'li Akademisyenin yurtdışına çıkması ve 900 Misafir Akademisyenin ABD'ye gelmesi olanaklarıyla insanların ABD'ye dair olumlu düşüncelerle evlerine dönmelerini istemektedir ("Fulbright Scholar Program", t.y.).

Tablo 2. British Council, Fulbright Programı ve Konfüçyüs Enstitüsündeki Programlardan Örnekler

Birleşik Krallık The British Council	Birleşik Devletler The Fulbright Program	Çin Konfüçyüs Enstitüsü
Yetişkinler, çocuklar ve gençler için İngilizce ●	İngilizce Öğrenime Yardım Programı (Öğrenci Programının bir parçası) ●	Konfüçyüs Enstitüsü Çince Öğrenim Programı ●
İngilizce sınav hizmeti ●	Fulbright Eğitimci Değişimleri ■	Çince dil sınavı ●
Kültür yılı ve festivaller ▲	National Geographic Hikâye Anlatma Bursu +◆	Konfüçyüs Çin Çalışmaları Programı ◆●
Uluslararası British Council koleksiyonları sergisi ▲	Kuzey Kutbu Girişimi (politika konusu araştırması- akademik programın bir parçası) ◆	Çince Köprü Yarışması ▲●
Yükseköğretim stratejik ortaklığı ■◆	Fulbright Amerikan Çalışmaları Ödülü ◆	Şarkı Söylüyorum Pekin ▲
Kurumsal Bağlantılar (ortak araştırmalar) ◆	Yurtdışı Seminerleri Programı ◆★	Çincenin uluslararası tanıtımı için temel ★
Aktif vatandaşlar (topluluk liderleri ağı) ★	Fulbright Derneği ★	Çevrimiçi Konfüçyüs Enstitüsü +
Öğretim Merkezi Ağı sohbeti ★		Konfüçyüs Enstitüsü Burs ■◆
Çağımızın sohbeti +		

● Dil eğitimi	★ Ağ	◆ Ülke çalışmaları/Araştırmaları
▲ Kültürel Etkinlik	+ İnternet/Yeni Medya	■ Eğimsel Değişim

Kaynak: (Zhu, 2023).

Zhu, ilgili Tablo 2 bağlamında, çeşitlenen ve karmaşıklaşan araçların, küresel ve yerel ortamlar tarafından şekillendirilen birçok amaca yönelik olarak bir araya geldiklerine dikkat çekmiştir. Burada yüksek profilli uluslararası etkinlikler gibi stratejik araçlar, özellikle eğitim ve kültür programlarını desteklemek için kullanılan uygulamalardır. Dolayısıyla da çok aktörlü katılım, devlet ve devlet dışı aktörler arasındaki resmi ve gayri resmi ilişkiler yoluyla genişletmekte ve araçları işlevselleştirilmektedir (Zhu, 2023). Nitekim örneklerden hareket ile İngiltere'deki "British Council", kamu diplomasisi uygulamaları adına değerli bir örnektir. İngiltere'deki insanlar ve dünyadaki diğer ülkeler ile bağlantılar kurmak, anlayış ve güven yaratmak için oluşturulmuş barış ve refah taraftarı bir kuruluştur. Aynı zamanda dünyanın çeşitli ülkelerinde İngiliz dilini yaymak önemli bir misyonudur. British Council, çocuklardan yetişkinlere, uluslararası alanda kabul görmüş kurslar, dersler ve etkinlikler yapmaktadır ("British Council", t.y.).

Almanya, "Goethe Institute" kuruluşu ile kamu diplomasi faaliyetlerinde aktiftir. Almanya'nın küresel anlamda faaliyet gösteren enstitüsü, Almancanın öğrenilmesinin yayılımını ve uluslararası kültürel iş birliği çalışmalarını amaçlamaktadır. Ülkenin kültürel, toplumsal ve siyasal yaşayış biçimine yönelik bilgilerin, kapsamlı bir aktarımını amaçlar. Kültür ve eğitim programları

çerçevesinde halklar arası diyalogu artırmaktadır. Kültürel ortaklıklar kurmayı ve sivil toplum yapısını güçlendirmeyi misyon edinmiştir. 60 yıldan fazladır faaliyet gösteren Goethe Merkezleri, kültür toplulukları, okuma salonları, dil öğrenim ve sınav merkezlerinden oluşan geniş bir yapılanmaya sahiptir. Doksandandan fazla ülkede yer almaktadır ve farklı ülkelerle uzun yıllara dayanan işbirlikleri oluşturmuştur. Bu durum, Almanya'ya karşı sağlam ve kalıcı bir güven yaratmaktadır ("Goethe Institut", t.y.). Almanya, 1949 yılından beri düzenli olarak Batı ülkeleri nezdinde güven sağlamak için kamu diplomasisi faaliyetlerinden faydalanmaktadır. Almanya ile bağlantılı olarak, Avusturya, Birleşmiş Milletler (BM) Genel Sekreteri'ni Nazi geçmişinden ötürü kınamış ve kendini uluslararası kamuoyuna kabul ettirebilme hedefine yönelmiştir (Poyraz & Dinçer, 2016, s. 38,39).

Yine Fransa, kamu diplomasisi uygulamaları bakımından uzun yıllara dayanan tecrübelerle sahip bir ülkedir. Bu tecrübenin temelinde "Alliance Française" görmek mümkündür. Ülke genelinde 30 merkezi olmakla beraber, 135 yıldan daha uzun süredir hizmet vermektedir. 133 ülkede yer alan ve her yıl yaklaşık 500.000 öğrenciye ev sahipliği yapan küresel bir kültür etkileşimin parçasıdır. Fransızca'yı öğretmeyi, ülkede yer alan bölgelerin kendine özgü yapısını benimsetmeyi ve her bölgenin karakterini, çeşitliliğini, tarihini, mirasını ve gastronomisini tanıtmayı hedeflemektedir. Alliance Française, Fransızca dil kursları ile Fransa'ya ve Fransızcaya dair bir kültürel teşvik yaratarak küresel çapta kültürlerarası bir diyalog oluşturmayı amaçlamaktadır. Bu noktada tarihteki ilk kültürel STK olarak görülmektedir ("Alliance Française", t.y.). 1901 Yasası uyarınca, halkın yararına oluşturulmuş, kâr amacı gütmeyen, dini olmayan, apolitik bir hukuk örgütü olarak kabul edilmektedir. Eylemini ve itibarını, değişim, saygı ve şenlik gibi çok kültürlü bir ortam üzerinde öğrenmeye ve öğretmeye odaklı olarak oluşturmuştur. Paris'teki Alliance Française, her yıl 120'den fazla farklı milletten 10.000'den fazla öğrenci ağırlamaktadır. Fransız ve Frankofon kültürünü farklı toplumlar ile bütünleştirmek ana hedeflerinden biridir ("Alliance France", t.y.).

Bir diğer ülke olarak Çin Halk Cumhuriyeti dikkat çeken bir örnektir. Çin'in kamu diplomasisi yapısının şüphesiz en önemli unsurlarından birisi de "Konfüçyüs Enstitüsü"dür. 2019 sonu verileri itibari ile 162 ülke ve bölgede 550 Konfüçyüs Enstitüsü ve 1.172 Konfüçyüs Sınıfı mevcuttur. Enstitü, iletişim de Çinceyi kullanmayı, Çin dili ve kültür anlayışını uluslararası alanda derinleştirmeyi ve Çin ile dünyanın geri kalanında yaşayan insanlar arasında alışverişi teşvik etmeyi amaçlar. Konfüçyüs Enstitüsü, Çinli ve yabancı ortakların birlikte ev sahipliği yaptığı kâr amacı gütmeyen bir eğitim kurumudur. Aynı zamanda bir eğitmen kadrosuna, kurslara, çeşitli branşlarda aktivitelere, kitaplara ve yayınlara sahiptir ("Confucius Institute", t.y.). Çin medyası, dış dünyayı Çin hakkında bilgilendirmek adına kullanılan ana araçlardan biridir. Bundan dolayı, yabancı kitleye yönelik İngilizce-Çince gazete ve dergiler basılmaktadır. Çin, bütün geniş çaplı dünya dillerinde yayın yapan "China Radio International" adlı bir radyoya sahiptir. Aynı zaman Çin, internet alanında kamu diplomasisini etkin olarak kullanmaktadır. Çince web sitelerinde birçok dünya

diline çeviri mevcuttur. Bu web sitelerinin çoğu, kamu diplomasisi için özel olarak tasarlanmış “Enformasyon Dairesi” tarafından kontrol edilmektedir (Lejli, 2011, s. 7).

Son olarak Rusya Federasyonu etkisinden de bahsetmek gerekmektedir. Rusya'nın son yıllarda giderek önem verdiği Rus Dünyası Vakfı (Ruskıy Mir) in etkisi önemlidir. Burada Rusya'nın özellikle Rus dilini, ortak tarihini ve Rus Ortodoks Kilisesi'ni kullanarak devletleri/ülkeleri birleştirme ve nüfuzunu genişletme amacı öne çıkmaktadır. Bu durum, "Rus dünyasının, tarihi Rus birliğinin yeniden kurulması arzusu" olarak da görülmektedir. Ayrıca, Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan ve Tacikistan'dan oluşan Eğitsel, Bilimsel ve Kültürel İşbirliği Vakfı (IFESCCO) gibi eğitim alanındaki adımların da öne çıkması ve bölgesel göç bağlamında eğitimin önemli bir yere sahip olması da yine kamu diplomasisi bağlamında yorumlanan bir güç eksenini olarak görülebilir (Özel Özcan & Sevindik, 2022, s. 67). Nitekim uluslararası alanda var olan tüm bu örnekler esasında bir güç alanı yaratımıdır. Bu açıdan Fulbright Programı, British Council ve Konfüçyüs Enstitüsü gibi dil eğitimini uluslararasıındaki ortak ilgi ve sorumlulukları desteklemek için kullanan örnekler özellikle büyük devletlerin güç yapıları ve siyasi kültürlerinin haricinde kamu diplomasisi güçlerini de göstermektedir. Bu açıdan güç tanımının yumuşak unsurlar ve kültür ile ilgili boyutunu burada net bir şekilde görmekteyiz.

B. SOĞUK SAVAŞ SONRASI TÜRK DIŞ POLİTİKASI VE KAMU DİPLOMASİSİ

Soğuk Savaş'ın sembolü “Berlin Duvarı”nın 1989 yılında yıkılması uluslararası ilişkileri kökten değiştirmiştir. Silahlanma yarışının masraflarının kaldırılamaması, askeri sistemin zayıflaması, bölgede hâkimiyetin kaybedilmesi, Doğu Avrupa'nın zincirlerinin kırılması, milliyetler sorunu, siyasal ve ekonomik krizler ve Perestroyka-Glasnost politikalarının başarısızlığı SSCB'nin sonunu getirmiştir (Oran, 1996, s. 357). Jan Melissen'e göre, Soğuk Savaş sonrası dönem teorisinin pratiği izlediği bir süreç olmuştur. Bu yeni dönem uluslararası ilişkiler öğrencileri, akademisyenleri ve dış politika uygulayıcılarını şaşırtmıştır. Kamusal yardıma ihtiyaç, bilimsel ilgiden daha öncelikli olmuştur (Melissen, 2011, s. 2). Muharrem Ekşi, Soğuk Savaş sonrası ortaya çıkan yeni yapının özellikleri ve adı tam olarak belirlenemediği için “Post” (sonrası) ekiyle dönemi nitelendirilmiştir. Çok kutuplu yapı ya da gevşek çok kutuplu yapı gibi adlandırmalara başvurulsa da belirsizlik yeni dönemin temel dinamiği olmaya devam etmiştir. Ekşi, bu savını liberal düzenin kurucusu ve koruyucusu ABD'nin Donald Trump döneminde ilkelerini terk etmesi, küreselleşmeden vazgeçilmesi, siyasetteki yapıyı güçlendiren nesnel gerçeklerin yerini duyguların alması, yalan ve sahte haberlerin artması ve sistemin yıkılışının hızlanmasıyla örneklendirmiştir (Ekşi, 2022, s. 9,10).

Soğuk Savaş dönemi boyunca uluslararası siyasetin dinamiklerini sistemin sınırlı ve kısıtlı yapısı şekillendirmekteydi. Döneminin bitişiyle beraber ise farklı bir siyasal sisteme adım atılırken uluslararası alanda güvenlik başta olmak üzere pek çok alanda yeniden kavramsallaştırma ve kavramların değişen doğası karşımıza çıkmaktadır. Ortaya çıkan bu yeni yapı ekonomiden siyasete, teknolojiden topluma yeni algıların, alanların, kavramların ve boyutların doğmasına yol açtı. Bu süreçle beraber devletlerin politikalarında ve söylemlerinde dönüşümler olmuştur. Şüphesiz bu

noktada küreselleşmenin yarattığı ivmeyle beraber iletişim, haberleşme ve ulaşımda yaşanan değişimler özellikle sosyal medya kullanımı ve gelişen teknolojinin etkileri ile yeni bir yön kazanmıştır. Bu gelişmeler uluslararası alanda aktör davranışları başta olmak üzere ve yeni aktörlerin de süreci dâhil olmasını da etkilemiştir. Bu kapsamda politika yapım süreçlerinde kültür, değer, ideal, toplum, birey ve cazibe gibi unsurlar kendilerine yer edinmiştir. Özellikle inşacı yaklaşım ekseninde kimlik ile ontolojik yönün sorgulanması karşımıza çıkmaktadır. Elbette bu durum sadece inşacı yaklaşım ekseninde açıklamak yeterli değildir. Ancak var olan yeni sistemin yeni teorik yaklaşımlar ile yorumlanması şüphesiz değişen yapıyı anlamada önemlidir.¹

Nye, 1990'ların sonrasındaki ilk 10 yılın uluslararası ilişkiler için tuhaf olduğunu söylemektedir. SSCB'nin dağılması, Soğuk Savaşın bitmesi ve plansız bir ABD'nin tek güç olarak kalmasını bu durumun baş nedenleri olarak görmektedir. Ardından Körfez Savaşı ve Bosna krizi bağlamında Sırbistan'ın bombalanmasının tuhaflığının diğer faktörleri olduğunu söylemektedir (Nye, 2002, s. 1). Bu olaylara ek olarak Melissen'in de belirttiği gibi 11 Eylül saldırıları ve Irak ile yapılan savaş önemlidir. Bu olaylar sonrasında ABD önderliğinde kamu diplomasisi uygulamaları yeni dönemde önem kazanmıştır (Melissen, 2005b, s. xix).

Türkiye'nin Batı içerisindeki birçok görüşün aksine, Soğuk Savaş sonrası bölgesel aktör ve Batı müttefiki olarak stratejik rolü artmıştır (Larrabee & Lesser, 2003, s. 1). Türkiye'nin kimliği ve rolüyle ilgili sorular belirlenmiş, dış ve güvenlik politikasındaki tartışmalar ve gündem çeşitlenmiş ve çıkarları küresel boyuta taşınmıştır. AB ve Batı ile sallantılı ilişkiler, Avrasya ve Orta Doğu'daki değişimler ve ülkesel yeni siyasi akımlar dış politika fırsatlarına etki etmiştir (Lesser, 1999). Tüm dünya ve Türkiye açısından 1990 'lı yılların Soğuk Savaş dönemine adapte olma süreci bağlamında bir geçiş yaşattığı söylenebilir. Uluslararası alanda yaşanan sorunların özellikle Sovyet ardılı coğrafyalarda etnik ve dini çatışmalar ile devam eden parçalanma süreci önemlidir. Adalet ve Kalkınma Partisi (AKP) ile dış politika söylemlerindeki değişim ve 2002 yılı sonrasındaki siyasi ve ekonomik büyüme dikkatleri Türkiye'nin üzerine çekmiştir (Kaya, 2015, s. 74). AKP dış politikasında Türkiye'nin çok boyutlu kimlik ve değerleri, ekonomik unsurlar, yumuşak güç algısındaki ekonomik karşılıklı bağımlılık ve komşularla sıfır sorun daima önemli araçlar olmuştur (Kaya, 2015, s. 87,89). Tarihsel ve kültürel bağlar, demokratik gelenek ve serbest piyasa ekonomisinden beslenen komşularla sıfır sorun ilkesi, dış politikada yumuşak güce de katkı sağlamıştır. Komşulara öncelik verilirken Avrupalılaştırmadan da vazgeçilmemiştir (Balcı, 2021, s. 299,300). Bu dönemde Batıyla ilişkiler doğrultusunda AB üyeliğine önem verilmiştir ve "Kopenhag Kriterleri" için yapılan yasal düzenlemeler demokratikleşme sorununa pozitif etki etmiştir (Özkan, t.y., s. 17). Bu durum, AKP'nin kamu diplomasisi uygulamalarına, dış politika imajına, hikayesine ve dış siyasete yönelik bakışına pozitif etki yapmıştır (Chubin & Green, 2001, s. 2). Böyle bir ortamda Türk dış politikasının din eksenli olduğu söylemlerine karşılık çıkarların ön planda tutulduğu

¹ İnşacı (Constructivism) teori, 1990'lar itibari ile özellikle Aleksander Wendt ve Nicholas Greenwood Onuf başta olmak üzere pek çok düşünür tarafından ele alınmıştır. (Ayrıntılı bilgi için bkz: (Onuf, 2013) , (Wendt, 1992) ve (Wendt, 1995))

söylenmiş, örnek olarak Müslüman olmayan Balkan-Kafkas devletleri ve Rusya ile ilişkiler gösterilmiştir (Anaz & Özşahin, 2015, s. 503).

Diğer taraftan Ziya Meral ve Jonathan Paris'e göre, Türkiye-AB ilişkilerindeki durgunluk, Ortadoğu'nun değişen siyasi yapısı ve Türkiye'nin enerji arzı konusunda artan gerilimleri Türk dış politikasında değişimlere yol açmıştır (Meral & Paris, 2010, s. 78,80). Nitekim bölgesel ve küresel krizlere dair yaklaşımlar İletişim Başkanlığı'nın yaklaşımı bağlamında soğukkanlı bir şekilde ele alınmalı, diyalog kanalları açık tutulmalı ve sorunlu tarafları bir araya getiren platformlar oluşturulmalı gibi politik adımlar ekseninde yorumlanmıştır (Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı, 2022a, s. 12). Yakın çevresinde ve ötesinde oluşabilecek sorunlara zamanında müdahale ederek ülke çıkarları korumak bu kapsamda temel önceliktir. "Girişimci ve İnsani Dış Politika" anlayışı doğrultusunda kapsayıcı, şeffaf ve hesap verebilir bir küresel yönetim yaratmak önemlidir. Bulunulan coğrafyada, milli çıkar ve tarihsel sorumluluk çerçevesinde sahada ve masada aktif olmak amaçlanmaktadır. Mustafa Kemal Atatürk'ün dile getirdiği ve Cumhuriyetimizin temel felsefesi olan "Yurtta Sulh, Cihanda Sulh" yaklaşımı doğrultusunda, ülkesel güvenlik ve çıkarlar korunurken, insanlığın ortak hedeflerine de katkıda bulunulmakta olması önemlidir (Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı, 2022a, s. 4,5).

D. TÜRK DIŞ POLİTİKASINDA KAMU DİPLOMASİSİN ROLÜ VE ARAÇLARI

Türkiye'de kamu diplomasisinin tarihsel geçmişi Osmanlı İmparatorluğu'na kadar uzanmaktadır.² Örneğin 1857 yılında başlayan Matbuat Müdürlüğü dönemin iç ve dış kamuoyunun nabzını tutmuştur. 1984'de Basın Yayın Enformasyon Genel Müdürlüğü adını alan kurumun modern hali ise, 2018'de kurulan Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı'dır (Kocabıyık, 2019, s. 171). Yine 18. yüzyılın sonunda açılan daimi elçilikler ve Bab-ı Ali iktidarının kurumları modern diplomasiye göre yapılandırılması kamu diplomasisi adına önemli bir temeldir (Purtaş, 2013, s. 6). Turgut Özal'ın Başbakanlık döneminde Türkiye, Türk dernekleri ve konsoloslukları, camileri ve diplomatları aracılığıyla yurtdışındaki vatandaşlarla etkileşimi artırarak Türk nüfusun siyasallaşmasına önem vermiştir (Ünver, 2013, s. 185). Kamu diplomasisi, Türkiye'nin dış politikasında dikkat çekici bir yer elde ederek, Balkanlardan Orta Asya'ya kadar uzanan askeri, ekonomik ve teknolojik gücüyle beraber; tarihsel ve kültürel gücünü tecrübeleriyle sentezleyerek uluslararası kamuoyunda etkin olmak adına kamu diplomasisine ağırlık vermiştir (Say & Joldoshov, 2022, s. 4).

Türkiye'nin 2000'li yılların ortalarında Ortadoğu ve Balkanlar'da bölgesel bir güç merkezi ve gelecek vadeden bir aktör olduğu ifade edilebilir. Çevik'e (2019) göre, Türkiye o dönem itibari ile odağını yumuşak güç politikalarına çevirmiştir ve diplomatik olarak komşu ülkelerle askeri operasyonların yerini alan bir unsur haline gelmiştir. Türkiye, 2013 yılına kadar bölgesel bir güç olarak bu bağlamda

² Osmanlı İmparatorluğu'nun fetih öncesi ve sonrası yabancı halklara yönelik uyguladığı, çağımızın insani diplomasisini andıran "İstimalet" politikasına kadar götürülebilir (Kocabıyık, 2019, s. 172). Fetih öncesi bölgeye tüccarlar yollanır, Osmanlı'nın gelişyle refah ve adaletin de geleceğine inandırılırdı. Bu durum direnişi azaltıp toplumsal düzeninin kurulmasını kolaylaştırırdı (Yılmaz, 2015, s. 1).

hareket etmiştir (Çevik, 2019). Bu bağlamda Türkiye, Cumhurbaşkanlığı, İletişim Başkanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı (MEB), Gençlik ve Spor Bakanlığı (GSB), Dışişleri Bakanlığı, Diyanet İşleri Başkanlığı, Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (YTB), Yunus Emre Enstitüsü (YEE), Türkiye Radyo Televizyon Kurumu (TRT), Türk İş Birliği ve Koordinasyon Ajansı (TİKA), Anadolu Ajansı (AA) gibi birçok farklı kurumla kamu diplomasisi faaliyetleri yürütmüştür. Ayrıca, kapatılan Başbakanlık Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü ve Basın Yayın ve Enformasyon Müdürlüğü 'de önemli katkılar vermiştir (Çetin, t.y., s. 242).

Ayrıca Türkiye, özellikle stratejik öneme sahip bölgelerde kültür ve eğitim alanlarında karşılıklı alışverişe odaklanarak yumuşak güç altyapısını oluşturmak için kamu diplomasisi kurumları oluşturmuştur. Bu açıdan daha üst başlıklarda yer alan dünya karşılaştırmasını düşündüğümüzde, Türk dış politikasında da eğitimin önemli bir yeri olduğu görülmektedir. Eğitimin pek çok ülkede farklı kültüre ve genç zihinlere ulaşmasıyla kültürler arası etkileşimde önemi bir alan yaratmaktadır. Bu bağlamda YEE, 2007 yılında diğer ülkelerle kültürel alışverişini desteklemek amacıyla kurulmuştur. YTB ise destekleyici şekilde Türk diasporasıyla yani Türkiye'den yurtdışına göç eden ve yurtdışında yaşayan Türk vatandaşları ile ilgilenmektedir. Burada var olan alt girişim yaklaşımlarında Çevik (2019)'e göre, özellikle eski Osmanlı topraklarındaki insanlarla kültürel yakınlık ve akrabalık ilişkileri kurmanın önemi etkili olmuştur. Bu kurumların haricinde, Kamu Diplomasisi Enstitüsü, Türk Asya Stratejik Araştırmalar Merkezi (TASAM), Siyaset Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı, Türkiye Ekonomik ve Sosyal Etüdler Vakfı, Bilge Adamlar Stratejik Araştırmalar Merkezi, Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu ve Stratejik İletişim Merkezi gibi kurumlar da önemli diplomatik bir yere sahiptir (Poyraz & Dinçer, 2016, s. 34).

Elbette dış politikanın temel unsuru ve belirleyici ve temel kurumu olan Dış İşleri Bakanlığı'nın Türkiye'nin kamu diplomasi faaliyetlerinde yeri kritiktir. Günümüzde 146 Büyükelçilik, 13 Daimi Temsilcilik, 95 Başkonsolosluk, 1 Konsolosluk Ajanlığı, 1 Konsolosluk Bürosu ve 1 Ticaret Ofisi olmak üzere toplam 257 sayılık bir ağa sahip olan Bakanlığın 257 dış temsilciliğinin 99'u Avrupa'da, 73'ü Asya'da, 49'u Afrika'da, 32'si Amerika'da ve 4'ü Okyanusya'dadır ("Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı", t.y.a). Kurumun temel hedefleri; bölgesinde ve dünyada barışçıl, adil ve kalkınmaya imkân tanıyan bir ortamı kalıcı şekilde tesis etmek ve güçlendirmek olarak ifade edilmektedir. Ayrıca her türlü toplumsal yaşamın temelini oluşturan insan haklarını ve demokratik değerleri savunmak, Dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhepten dolayı yapılan ayrımcılıklarla mücadele etmek, İnsanlığın kültürel mirasını, çevreyi ve yerkürenin doğal yaşam alanını korumak Bakanlığı kamu diplomasisi ile uyumlu çalışma ilkeleridir ("Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı", t.y.b). Bunların yanı sıra bir diğer durum da yurtdışında bulunan vatandaşların hak ve menfaatlerini korumak, Konsolosluk hizmetlerini sağlamak, Dış ekonomik, ticari ve kültürel ilişkileri geliştirmek ve Kamu diplomasisi çalışmalarını yürütmek noktasında görevli olarak Bakanlığın üstlendiği roldür (Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı, 2022b, s. 1).

Kamu diplomasisi için önemli bir diğer kurum ise Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı'dır. Başkanlık, kamu diplomasisi ve stratejik iletişimi önceleyen bir vizyonla hizmet vermektedir (Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı, 2020, s. 11). Başkanlık, Türkiye'nin markasını kuvvetlendirmek adına bütüncül bir iletişim stratejisi izlemekte ve devletin diğer kurumlarıyla koordineli şekilde çalışmaktadır. Ulusal ve uluslararası kamuoyları nezdinde iletişimi gerçekçi, sürdürülebilir ve sağlıklı kılmak adına, anlama, anlatma, anlam ve değer katma noktalarında faaliyet göstermektedir. Modern Türkiye'nin ilerlemesini ve anlaşılmasını hızlandırmak için bireysel ve kurumsal seviyedeki temsil gücünü artırmaya ve yerel, ulusal ve uluslararası medya ile ilişki kurmaya çalışmaktadır ("Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı", t.y.). Kamuoyu ve ilgili makamları zamanında ve doğru şekilde bilgilendirmek, Türkiye'nin dış tanıtımı düzenlemek, uluslararası platformlarda, uluslararası kamuoyunu sağlıklı şekilde aydınlatmak için kamu diplomasisi yöntem ve araçlarından faydalanmak, Türkiye'ye yönelik propaganda faaliyetlerini izlemek, değerlendirmek ve tedbirler almak bu doğrultudaki başlıca faaliyetleridir (Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı, 2022c, s. 49). Başkanlık, stratejik iletişim ve kamu diplomasisi alanındaki gelişmeleri yakından takip ederek ülkenin her alanda temsilini sağlamaya, Türkiye'nin tezlerini anlatmaya, tanıtmaya ve hayata geçirmeye, ulusal ve uluslararası kamuoyuna doğru, tutarlı ve güvenilir bir Türkiye imajı sunmaya önem vermektedir (Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı, 2022d, s. 10).

Tablo 3 Türk Kamu Diplomasisinin Araçları³

Etki Birimi	Açıklama
Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü (KDK)	Kuruluş Yılı: 2010 / Bağlı Olduğu Birim: Başbakanlık
Türk İş Birliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA)	Kuruluş Yılı: 1992 / Bağlı Olduğu Birim: T.C Kültür ve Turizm Bakanlığı
Yurtdışı Türkler ve Akraba Toplulukları Başkanlığı (YTB)	Kuruluş Yılı: 2010 / Bağlı Olduğu Birim: T.C Kültür ve Turizm Bakanlığı
Türkiye Maarif Vakfı (TMV)	Kuruluş Yılı: 2016 / Bağlı Olduğu Birim: Tüzel Kişilik
Yunus Emre Enstitüsü (YEE)	Kuruluş Yılı: 2007 / Bağlı Olduğu Birim: Yunus Emre Vakfı
Türkiye Radyo-Televizyon Kurumu (TRT)	Kuruluş Yılı: 1964 / Bağlı Olduğu Birim: Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı
Kızılay	Kuruluş Yılı: 1868 / Bağlı Olduğu Birim: Kızıllaç ve Uluslararası Kızıllaç
Kültür ve Turizm Bakanlığı	Kuruluş Yılı: 2003 / Bağlı Olduğu Birim: T.C Cumhurbaşkanlığı
Diyanet İşleri Başkanlığı	Kuruluş Yılı: 1924 / Bağlı Olduğu Birim: T.C Cumhurbaşkanlığı

³ İlgili tablo bahsi geçen kurumların web sayfalarında yer alan bilgiler ekseninde yazarlar tarafından hazırlanmıştır.

Başkanlık bünyesinde yer alan “Kamu Diplomasisi Daire Başkanlığı”, Türkiye’nin ulusal ve uluslararası alandaki politikalarını stratejik iletişim kapsamında uluslararası kamuoyuna aktarmaya çalışmaktadır. Kamu kurum ve kuruluşları, üniversiteler ve STK’lar ile ortak araştırmalar yapmakta, raporlar hazırlamakta, programlar organize etmekte, projeleri desteklemekte, panel, sempozyum, konferans, proje ve programlar gerçekleştirmekte, Türkiye’nin Yurtdışında, uluslararası kamuoyunda ve uluslararası platformlar nezdinde doğru bilgilendirilmesini sağlamakta, Türkiye’ye yönelik propaganda faaliyetlerini gözlemlemek, değerlendirmek ve tedbirler almaktır (Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı, 2020, s. 12,13).

Son olarak bakıldığında, Türkiye’nin bölgesel bir güç merkezi olması ve yumuşak güç uygulamaları açısından kamu diplomasisi önemli bir yere sahiptir. Elbette bu noktada, içerisinde bulunan karmaşık coğrafya gerçekliğinin ve bölgede demokrasi ve istikrarın devamlılığı/devamsızlığının etkisi vardır. Türkiye’nin mevcut yumuşak güç kullanımında Çevik’e göre, diplomatik ağ ve kamu diplomasisi aygıtları genişletilirken, Türkiye’nin küresel itibarında yarattığı etkilerin varlığı sorgulanmalıdır. Burada belirleyici olmak ve somut örnek vermek adına yumuşak gücün ölçülmesinde, IfG-Monocle Index ve Portland Soft Power 30 dâhil olmak üzere bileşik metrikler aracılığıyla sunulan veriler önemlidir. Bu endeksler, kamuoyu yoklamalarının ötesinde, elçiliklerin itibarı, kültürel çıktılar, mutfak ve uluslararası alan gibi öznel kriterleri içeren veriler sunar.⁴ IfG-Monocle 2010 endeksinde 25. sırada yer alan Türkiye, 2011’de 23. sırada, 2012’de ise 20. sırada yer almıştır. Ancak, iç ve dış krizlerin yanı sıra kamuoyu yoklamalarında Türkiye, yüksek angajman puanı, mülteci politikası, kalkınma yardımları ve çok taraflı ilişkiler bağlamında 2016 ve 2018’de ilk 30’un dışında kalmıştır (Akt: Çevik, 2019).

Sonuç

Soğuk Savaş sonrası dönemde uluslararası ilişkiler alanında ülkelerin etkileşim ve dış politikaları da değişmiştir. Berlin Duvarı’nın yıkılması ve SSCB’nin dağılması gibi olaylar uluslararası siyasette farklı bir yapıya yol açmıştır. Bu yeni dönemde devletlerin politikalarında ve söylemlerinde dönüşümler yaşanmıştır. Kültür, değer, ideal, toplum, birey ve bilginin etkisi artmıştır. ABD’nin tek güç olarak kalması ve 11 Eylül saldırıları gibi olaylar da uluslararası ilişkilerde önemli rol oynamıştır. Oluşan yeni yapı, yeni güç yöntemlerini ve anlayışlarını beraberinde getirmiştir. Devletler, ulusal çıkarlarını ve uluslararası arenadaki konumlarını korumak için farklı diplomatik yöntemlere yönelmişlerdir. Var olan gelişmeler ekseninde çok boyutlu ve çok aktörlü bir hale gelen uluslararası alanda diplomasinin rolü de etkisi de değişmektedir. Bu doğrultuda yumuşak güç kavramı önem kazanmıştır. Devletler, klasik güç yöntemlerinin aşırı

⁴ Bahsi geçen verilere dair kamu diplomasisi aracı olarak sahip olduğu potansiyel açısından yumuşak güç, dış politika ve politika yapıcılarının gerçekte hangi yumuşak güç kaynaklarına yöneldiklerini anlamda önemlidir. Burada uluslararası alanda davranışların yumuşak güç temelli etkilerinin görülmesinde IfG-Monocle Soft Power Index önemli bir yere sahiptir. (Konuya dair bkz: “The New Persuaders II: A 2011 Global Ranking of Soft Power” <https://www.instituteforgovernment.org.uk/publication/report/new-persuaders-ii>; “Global Soft Power Index”, <https://brandirectory.com/softpower/>)

maliyetine ve riskli yapısına başvurmadan, çok daha az maliyet ve riskle ulusal çıkarlarını ve uluslararası politikalarını uygulamayı hedeflemişlerdir. Yumuşak gücün kollarından birisi olan, araçsallaşan ve özgün bir diplomatik tarz olan kamu diplomasisi devletlerin politika yapım ve uygulama süreçlerinde sık sık başvurdukları bir unsur olmuştur. Gücün değişen doğası bu açıdan kendini diplomasi ve özellikle de yumuşak güç unsuru olan kamu diplomasisinde kendini göstermektedir.

Türkiye bağlamında da durum dikkat çeken tarihsel temele dayalıdır. Soğuk Savaş dönemi itibari ile Başbakan Özal'ın Türkiye, Türk dernekleri ve konsoloslukları, camileri ve diplomatları aracılığıyla yurtdışındaki vatandaşlarıyla etkileşimlerini artırmaya odaklanması ve Türkiye'nin dış politikasında 2000'li yılların ortalarında Ortadoğu ve Balkanlar'da bölgesel bir güç merkezi ve gelecek vaat eden bir aktör haline gelme adına adımlar atılması bu alanda önemlidir. Kamu diplomasisinin bir dış politika aracı haline gelmesi ve bunun yumuşak güç yaratımının unsuru olması Türk dış politikasında odağın yumuşak güç politikaları ekseninde komşu ülkelerle klasik anlamdaki güç odaklılık yerine ikame edildiğini göstermektedir. Türk dış politikasının artan gücü ve genişleyen bağlamı açısından kamu diplomasisi eğitimden, kültüre kadar pek çok alanda uygulanmaktadır.

Sonuç olarak Türk dış politikası, Soğuk Savaş sonrası dönemde yeni bir alan olarak yumuşak güç kapsamında kamu diplomasisinin güç yaratımına yönelmiştir. Bu bağlamda, bölgesel ve küresel süreçlerin diplomasi ve dış politika alanındaki etkilerinden uzak bir yaklaşım zordur. Nitekim 2000'ler ile beraber önemli bir yer tutan kamu diplomasisi, oluşturulan kurum ve kuruluşlarla birlikte kurumsal bir nitelik kazanmıştır. Türkiye, yakın ve uzak coğrafyalara yönelik politikalarında kamu diplomasisini aktif bir şekilde uygulamaktadır. Sahip olduğu coğrafi, kültürel, tarihsel ve toplumsal birikimlerden beslenen ve bu doğrultuda gerçekleştirilen aktif kurumsal faaliyetlerden güç alan Türk kamu diplomasisi, Türkiye'nin hikâyesini benimsetmek ve anlatmak noktasında kritik bir işlev görmektedir. Türkiye, kamu diplomasisi uygulamalarını insani ve barışçıl dış politika anlayışı ile bütünleştirme noktasında etkisini arttıracaktır. Bu açıdan farklı aktör ve araçları ile hareket eden Türkiye, eş zamanlı olarak medya kuruluşları ile de küresel bir bilgilendirme ağı kurmaktadır ki bu günümüz uluslararası siyaseti içerisinde artan teknolojik gelişime de ayak uydurma bağlamında önemlidir. Kamu diplomasisi alanında kurumsal yapısını ve stratejik hamlelerini güçlendiren Türkiye, yarattığı küresel olumlu imaj çerçevesinde ilerleyen yıllarda etki alanını giderek artıracığı bir profile odaklanmalıdır.

Etik Kurul İzni

Bu çalışma için etik kurul iznine gerek yoktur.

Katkı Oranı Beyanı

Yazarlar makaleye eşit oranda katkı sağlamış olduklarını beyan eder.

Çıkar Çatışması Beyanı

Makale yazarları aralarında herhangi bir çıkar çatışması olmadığını beyan eder.

Kaynakça

- Alliance Française Paris Ile-de-France. (t.y.). About us. <https://www.alliancefr.org/en/about>
- Alliance Française. (t.y.). <https://af-france.fr/en/>
- Anaz, N., & Özşahin M. C. (2015). Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü: Türk İş politikasında kamu diplomasisinin rolü ve işlevi. İçinde M. Şahin & S. Çevik (Eds.). *Türk dış politikası ve kamu diplomasisi* (ss. 519-548). Nobel Yayıncılık.
- Balcı, A. (2021). Türkiye dış politikası ilkeler, aktörler ve uygulamalar (4 baskı). Alfa Yayınları.
- Brand Directory. (2022). Global soft power index, <https://branddirectory.com/softpower/>
- British Council. (t.y.). <https://www.britishcouncil.org/>
- Buzan, B. (2015). *Uluslararası ilişkilerde İngiliz Okulu*. (Çev: H. Özdemir). Röle Akademik Yayıncılık.
- Carr, E. (2010). *Yirmi yıl krizi (1919-1939)*. (3.baskı). (Çev: C. Cemgil). İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Çetin, O. M. (2022). Bir kamu diplomasisi aktörü olarak Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı. *İletişim Çalışmaları Dergisi*, 8(2), 233-255.
- Çevik, S. B. (2019). Reassessing Turkey's soft power: The rules of attraction. *Alternatives: Global, Local, Political*, 44(1),
- Chodkowski, W. M. (2012). The United States Information Agency, *Fact Sheet*, 1-9.
- Chubin, S., & Green, J. (2001). Turkish society and foreign policy in troubled times. İçinde I. Lesser (Ed.). *Conference Proceedings*. (ss. 1-15). Geneva: RAND Corporation.
- Confucius Institute. (t.y.). <https://www.cief.org.cn/kzxy#>
- Cull, N. (2009). *Public diplomacy: Lessons from the past*. Figueroa Press.
- Ekşi, M. (2018). *Kamu diplomasisi ve AK Parti dönemi Türk dış politikası*. (2 baskı). Siyasal Kitabevi.
- Ekşi, M. (2022). Kamu diplomasisinde post-truth: Bir meydan okuma olarak dezenformasyon. *İletişim ve diplomasi* içinde (ss. 3-24). Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı Yayınları.
- Fan, Y. (2008). Soft power: Power of attraction or confusion? *Place Branding and Public Diplomacy*, 4, 147-158.
- Fulbright Scholar Program, (t.y.). What is the Fulbright Program?. <https://fulbrightscholars.org/who-we-are/what-fulbright-program>.
- Goethe Institut. (t.y.). Görevler ve hedefler. <https://www.goethe.de/ins/tr/tr/ueb/auf.html>
- Institution for Government. (2011). The new persuaders II: A 2011 global ranking of soft power" <https://www.instituteforgovernment.org.uk/publication/report/new-persuaders-ii>
- Kaya, E. (2015). Dış politika değişimi: AKP dönemi Türk dış politikası. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(12), 72-92.
- Keohane, R., & Nye, J. (2015). Güç ve karşılıklı bağımlılığı yeniden ele almak. *Uluslararası İlişkiler*, 12(46), 79-104.
- Khanna, P. (2011). *How to run the world: Charting a course to the next*. Random House.
- Kocabıyık, H. (2019). Değişen diplomasi anlayışı, kamu diplomasisi ve Türkiye. *Avrasya Etüdleri*, 25(55), 163-196.

- Kodaman, T., & Akçay, E. Y. (2010). Kuruluştan yıkılışa kadar Osmanlı diplomasi tarihi ve Türkiye'ye bıraktığı miras. *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 22, 75-92.
- Krause, P., & Evera, S. V. (2009). Public diplomacy: Ideas for the war of ideas. *Belfer Center for Science and International Affairs*. John F. Kennedy School of Government. Harvard University.
- Larrabee, S., & Lesser, I. (2003). *Turkish foreign policy in an age of uncertainty*. RAND Corporation.
- Lejli, H.A. (2011). Public diplomacy of people's republic of China. *Sarajevo School of Science and Technology Department of Political Science/ International Relations*, 1-15.
- Lesser, I. O. (1999). Turkey's strategic options. *The International Spectator*, XXXIV(1), https://ciaotest.cc.columbia.edu/olj/iai/iai_99lei01.html
- Machiavelli, (2012). Principe Niccolò. *Prens içinde* (Çev: Kemal Atakay). Can Yayınları.
- Melissen, J. (2005a). *Public diplomacy between theory and practice*. Palgrave
- Melissen, J. (2005b). *The new public diplomacy soft power in international relations*. Palgrave Macmillan.
- Melissen, J. (2011). *Beyond the new public diplomacy*. Paper No. 3. Netherlands Institute of International Relations.
- Melissen, J. (6 Şubat 2006). *Reflections on public diplomacy today*. Conference: Public Diplomacy. Ministry of Foreign Affairs of the Republic of Turkey.
- Meral, Z., & Paris, J. (2010). Decoding Turkish foreign policy hyperactivity. *The Washington Quarterly*, 33(4), 75-86.
- Nye, J. (2005). *Yumuşak güç*. (3 baskı). (Çev: R.İ Aydın). BB101.
- Nye, J. (1990). *Bound to lead: The changing nature of American power*. Basic Books.
- Nye, J. (2002). *The paradox of American power*. Robertson Hall Princeton University.
- Nye, J. (2004). *Soft power the means to success in world politics*. Public Affairs.
- Nye, J. (2006). Why military power is no longer enough. *The Guardian*. <https://www.theguardian.com/world/2002/mar/31/1>
- Nye, J. S. (2008). Public diplomacy and soft power. *The Annals Of The American Academy Of Political And Social Science*, 616, 94-109.
- Onuf, N. G (2013). *World of our making: Rules and rule in social theory and international relations*, Routledge
- Oran, B. (1996). Türk dış politikası: Temel ilkeleri ve soğuk savaş ertesindeki durumu üzerine notlar. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 51(1), 353-370.
- Özdemir, H. (2008). Uluslararası ilişkilerde güç: Çok boyutlu bir değerlendirme. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 63(3), 113-144.
- Özel Özcan, M. S., & Sevindik, E. (2022). Rusya Federasyonu ve Orta Asya ülkeleri arasında "Göç Gücü" rekabeti. *Diplomasi Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 57-73.
- Özkan, A. (t.y.). *21. yüzyılın stratejik vizyonu kamu diplomasisi ve Türkiye'nin kamu diplomasisi imkanları*. Stratejik Rapor No: 70. TASAM.
- Poyraz, E., & Dinçer, M. (2016). Küreselleşen dünyada Türkiye'nin kamu diplomasisi faaliyetleri. *Intermedia International e-Journal*, 3(1), 30-48.
- Purtaş, F. (2013). Türk dış politikasının yükselen değeri: Kültürel diplomasi. *Akademik Bakış*. 7(13), 1-14.

- Say, B. & Joldoshov, A. (2022). Türk İş birliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA)'nın Kırgızistan'daki kamu diplomasisi etkinlik alanları. *Ahi Evran Akademi (AEA)*, 3(1), 1-18.
- Snow, N. (2014). Public diplomacy: New dimensions. *TPBO*, <https://placebrandobserver.com/public-diplomacy-book-nancy-snow/>
- Snyder, A. (1995). *Warriors of disinformation: American propaganda, Soviet lies, and the winning of the Cold War*. Arcade Publishing.
- Thucydides. (1950). *The history of the Peloponnesian War*. (Çev. Richard Crawley). E. P. Dutton & Co., Inc.
- Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı. (2022b). *Kamu diplomasisi nedir ?*. Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı Yayınları.
- Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı. (2022a). *Türkiye'nin istikrara katkısı: Barış için çok yönlü diplomasi*. Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı Yayınları.
- Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı. (2022c). *2021 yılı idare faaliyet raporu*. Strateji Geliştirme Dairesi Başkanlığı. https://www.iletisim.gov.tr/images/uploads/dosyalar/%C4%B0leti%C5%9Fim_Ba%C5%9Fkanl%C4%B1%C4%9F%C4%B1_2021_Y%C4%B1l%C4%B1_I%CC%87dare_Faaliyet_Raporu.pdf
- Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı. (2022d). *2020-2024 stratejik plan*. Strateji Geliştirme Dairesi Başkanlığı. http://www.sp.gov.tr/upload/xSPStratejikPlan/files/3Ln96+Iletisim_SP.pdf.
- Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı. (t.y.). Hakkımızda. <https://www.iletisim.gov.tr/turkce/kurum-hakkinda>
- Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı. (2020). *Kamu kontrol standartları uyum eylem planı*. <https://www.iletisim.gov.tr/images/uploads/dosyalar/I%CC%87c%CC%A7KontrolStandartlar%C4%B1UyumEylemPlan%C4%B1.pdf>
- Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı. (2022b). *2022 yılı performans programı*. <https://www.mfa.gov.tr/data/BAKANLIK/DB-2022-yili-performans-programi.pdf>
- Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı. (2022a). *2023 yılına girerken girişimci ve insani dış politikamız*. https://www.mfa.gov.tr/site_media/html/2023-yilina-girerken-girisimci-ve-insani-dis-politikamiz.pdf
- Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı. (t.y.). Dışişleri Bakanlığının çalışma ilkeleri, görevleri ve yetkileri. <https://www.mfa.gov.tr/disisleri-bakanliginin-calisma-ilkeleri-gorevleri-ve-yetkileri.tr.mfa>
- Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı. (t.y.). Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı tarihçesi. <https://www.mfa.gov.tr/turkiye-cumhuriyeti-disisleri-bakanligi-tarihcesi.tr.mfa>
- Ünver, O. C. (5 Temmuz 2013). Changing diaspora politics of Turkey and public diplomacy. *TPQ (Transatlantic Policy)*. <http://turkishpolicy.com/article/619/changing-diaspora-politics-of-turkey-and-public-diplomacy-spring-2013>
- Viotti, P., & Kauppi, M. (2014). *Uluslararası ilişkiler ve dünya siyaseti*. (Çev: A.E. Erozan). Nobel Akademik Yayıncılık.

- Wendt, A. (1992). Anarchy is what states make of it: The social construction of power politics. *International Organization*, 46(2), 391–425. <http://www.jstor.org/stable/2706858>
- Wendt, A. (1995). Constructing international politics. *International Security*, 20(1), 71–81. <https://doi.org/10.2307/2539217>
- Wu, J. (8 Şubat 2018). We all contribute to a nation's soft power. *Real Clear World*, https://www.realclearworld.com/articles/2018/02/08/we_all_contribute_to_a_nations_soft_power_112703.html
- Zhu, B. (2023). Tool selection for public diplomacy flagships: toward an adaptive model. *Place Brand Public Diplomacy*, 19, 42–53 <https://doi.org/10.1057/s41254-021-00217-3>
- Yılmaz, S. (2015). Kamu diplomasisi: Başka halklara angaje olmak, ayaklandırmak. *21. Yüzyılda Sosyal Bilimler*, 1-18.

